Productschap Zuivel

Zuivel in cijfers 2012

Zuivel in cijfers 2012

Zuivel in cijfers geeft een actueel beeld van de Nederlandse zuivelsector en is onderverdeeld in zes onderwerpen:

- **Economische betekenis**
- **Marktbeeld**
- **Melkveehouderij**
- **Industrie**
- **Handel**
- **Consumptie**

Tabellen met gedetailleerde statistische informatie zijn te raadplegen op de website van het Productschap Zuivel.

De cijfers over het jaar 2012 hebben een voorlopig karakter, maar zullen weinig afwijken van de definitieve cijfers.

Overname van gegevens uit deze publicatie is toegestaan met bronvermelding. Aan deze publicatie kunnen geen rechten worden ontleend.

Voor informatie en bestellingen:
www.prodzuivel.nl
079 - 368 19 00
pzbestellingen@pz.agro.nl

Ontwerp Willemijn de Lint, Haarlem
Drukwerk Media Krachtcentrale

ISSN 0303-5271
Juni 2013

Productschap Zuivel
Louis Braillelaan 80
Postbus 755
2700 AT Zoetermeer

Zuivelsector

De zuivelsector is één van de grootste en meest vitale landbouwsectoren in Nederland. De sector wordt gekenmerkt door een hoge mate van specialisatie, horizontale concentratie, verticale integratie en een toenemende internationalisering.

Productschap Zuivel

Het Productschap Zuivel is een organisatie van én voor de sector. Het bestuur bestaat uit vertegenwoordigers van de grote private organisaties in de sector, zoals LTO Nederland, NZO, Gemzu en de vakbonden.
Het productschap heeft de bevoegdheid om regelgeving vast te stellen en heffingen op te leggen en levert meerwaarde op basis van specialisatie, deskundigheid, efficiency en servicegerichtheid.
De doelstellingen van het productschap zijn het bevorderen van een duurzame concurrentiepositie, de kwaliteit van ondernemerschap, arbeid en product en het bevorderen van voedselveiligheid, diergezondheid en milieukwaliteit.

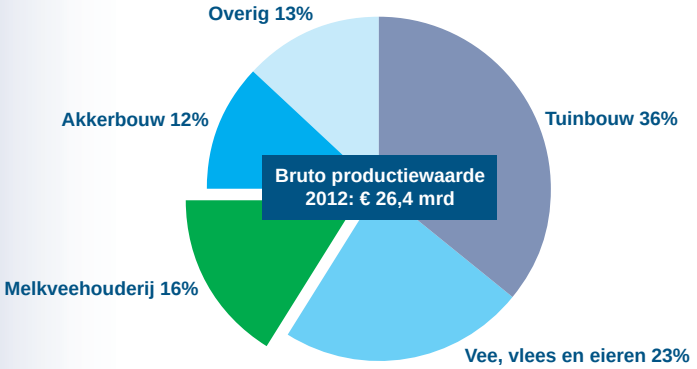
Taken Productschap Zuivel

- **Markt en maatschappij:**
  marktinformatie, voorlichting over sector en producten, bevordering duurzaamheid, arbeidsaangelegenheden; budget € 2,8 miljoen;
- **Diergezondheid en voedselveiligheid:**
  monitoring en bestrijding dierziekten, regelgeving, toezicht en monitoring boerderijmelk, normalisatie; budget € 7,9 miljoen;
- **Onderzoek en innovatie:**
  melkveehouderij, diergezondheid en -welzijn, milieu; budget € 4,1 miljoen;
- **EU-regelingen:**
  melkquotering, in- en uitvoerregelingen, schoolmelk, ureumbepaling.

Kengetallen Nederlandse zuivelsector

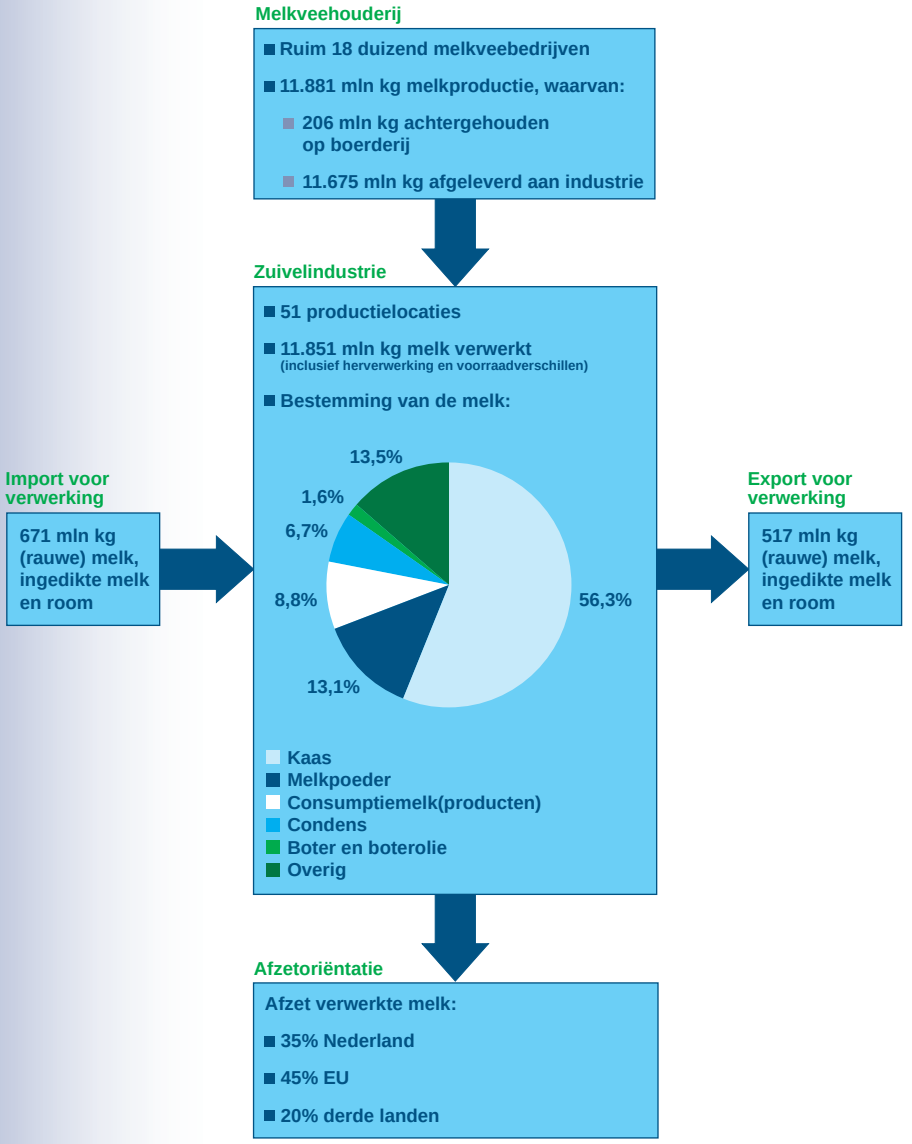
- 18,1 duizend melkveebedrijven met fabrieksquotum
- 1,48 miljoen melk- en kalfkoeien, 0,27 miljoen melkgeiten
- 1,2 miljoen hectare grasland en snijmaïs (29% oppervlakte Nederland)
- 11,9 miljard kg melkproductie
- 21 industriële ondernemingen, 51 productielocaties
- 300 groothandelsondernemingen
- 6.900 binnenlandse verkooppunten
- 60 duizend arbeidsplaatsen bij productie, verwerking, groot- en detailhandel
- bijdrage aan de economie 1,2% (ruim € 6 mrd), waarvan:
  - melkveehouderij 11%
  - verwerking 28%
  - toelevering 46%
  - distributie 15%
- bruto productiewaarde melkveehouderij € 4,2 mrd (16% van landbouw totaal)

Bruto productiewaarde Nederlandse landbouw

bron: LEI

Nederlandse zuivelketen 2012

bron: PZ

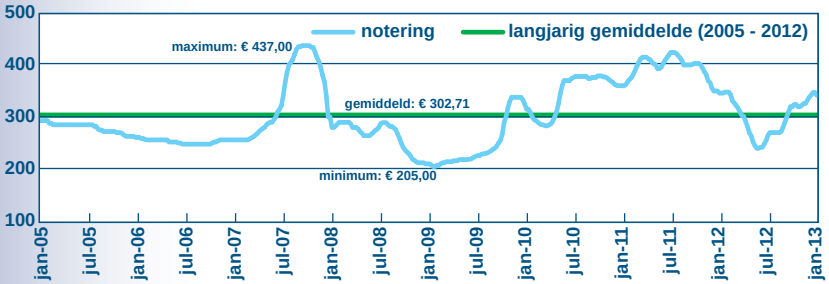
Marktbeeld

Marktprijzen

De zuivelmarkt hield zich in 2012 redelijk goed, ondanks economische tegenwind in diverse mondiale zuivelregio's. De prijzen van de meeste zuivelproducten lagen gemiddeld lager dan in 2011, maar bleven op aanvaardbare niveaus. Een groot deel van het jaar was in de internationale zuivelmarkt sprake van een aanbodgedreven ontwikkeling. In de eerste helft van 2012 leidde het door de hoge prijzen van 2011 wereldwijd toegenomen aanbod tot groeiende prijsdruk. Vanaf juni zorgde een beperking in de mondiale productie door droogte in diverse sleutelregio's en hoge voederprijzen, in combinatie met een solide vraag, echter voor prijsherstel.
De gemiddelde noteringen voor boter en niet-mager melkpoeder, evenals de gemiddelde indicatieve waarde voor Gouda 48+, bleven uiteindelijk ruim achter bij die van 2011. Bij mager melkpoeder was die daling beperkt (humane consumptie) of bleef achterwege (veevoeder). Weipoeder liet voor het vierde opeenvolgende jaar een stijging in de gemiddelde notering zien en lijkt zich daarmee naar structureel hogere prijsniveaus te bewegen.

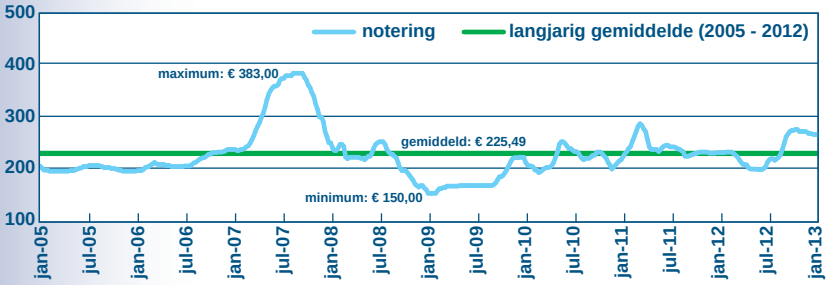
Nederlandse notering boter

€ per 100 kg, exclusief btw, af fabriek

Nederlandse notering mager melkpoeder

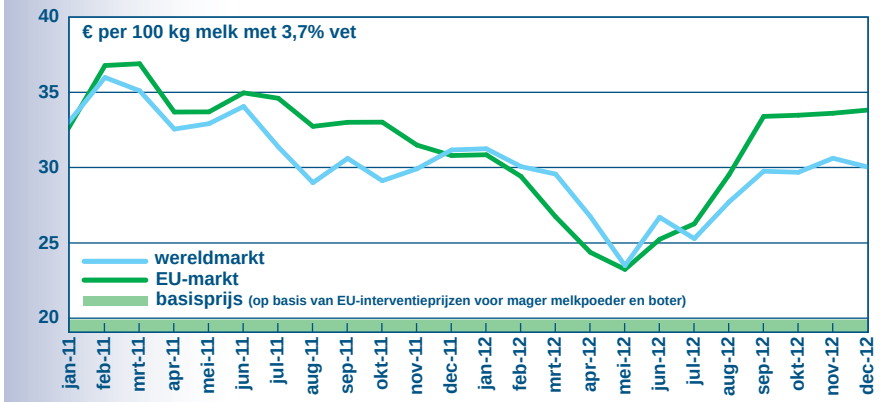
€ per 100 kg, exclusief btw, af fabriek

bron: PZ

Opbrengst melk

Op basis van Nederlandse noteringen en wereldmarktprijzen voor boter en mager melkpoeder

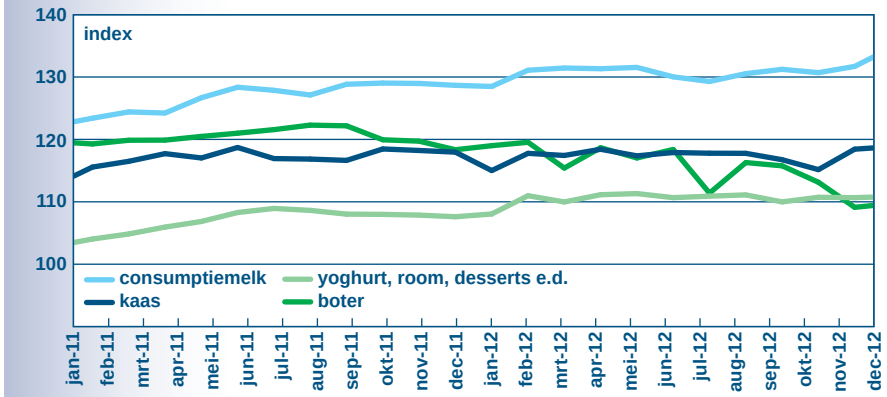

bron: PZ

Consumentenprijzen

De winkelprijzen van zuivelproducten toonden in 2012 een redelijk stabiel beeld. Consumptiemelk liet een beperkte stijging zien, terwijl de categorie yoghurt en dessertproducten na een stijging in begin van het jaar op een vrij stabiel, iets hoger prijsniveau ten opzichte van 2011 bleef. De boterprijs liet in de loop van het jaar een duidelijke daling zien.

Nederlandse consumentenprijzen

Gemiddelde 2006 = 100

bron: CBS

Marktbeeld

Melkprijzen

In het kielzog van de (internationale) marktontwikkeling zagen Nederlandse melkveehouders hun inkomen uit melk dalen. Gemiddeld bleef de melkprijs ruim 8% achter bij het topjaar 2011. Daarmee lag de melkprijs nog wel boven het gemiddelde over de afgelopen vijf jaar. Naast minder melkgeld kregen veehouders ook te maken met meer kosten, vooral voor voer. Dit alles beïnvloedde het saldo negatief. De resultaten van de internationale melkprijsvergelijking bevestigen de negatieve tendens van 2012, maar illustreren ook dat de ontwikkeling sterk per onderneming kan verschillen.

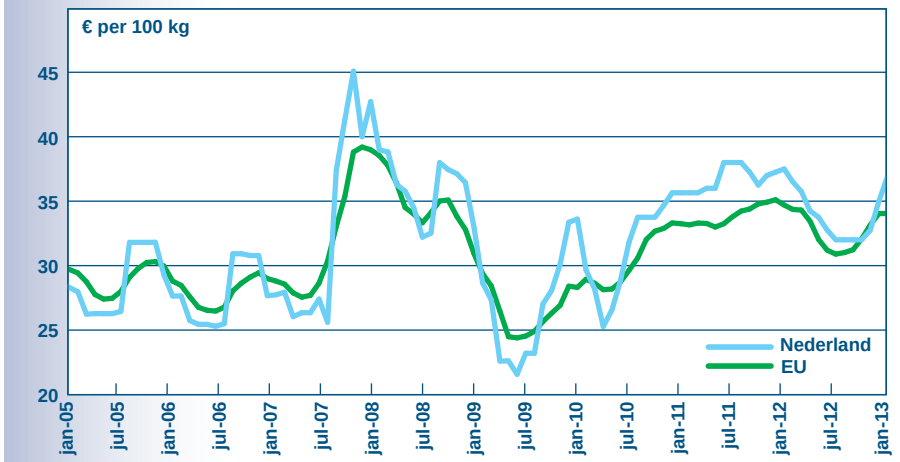
Internationale melkprijsvergelijking

		€ per 100 kg		
Onderneming	Land	2011	2012	2012/2011
Hämeenlinnan O.	Finland	43,28	44,06	1,8%
Granarolo (Noord)	Italië	40,40	40,73	0,8%
FrieslandCampina	Nederland	37,15	35,19	-5,3%
Dairy Crest (Davidstow)	Verenigd Koninkrijk	31,76	35,15	10,6%
Arla Foods DK	Denemarken	35,13	34,21	-2,6%
Danone (Pas de Calais)	Frankrijk	34,55	33,66	-2,6%
Bongrain (Basse Normandie)	Frankrijk	34,34	33,48	-2,5%
DOC Kaas	Nederland	36,86	33,42	-9,3%
Sodiaal Union	Frankrijk	34,34	33,38	-2,8%
Lactalis (Pays de la Loire)	Frankrijk	34,17	32,82	-4,0%
First Milk	Verenigd Koninkrijk	28,83	31,92	10,7%
Alois Müller	Duitsland	35,04	31,22	-10,9%
Humana Milchunion eG	Duitsland	34,08	31,20	-8,5%
Nordmilch	Duitsland	33,75	31,04	-8,0%
Glanbia	Ierland	34,14	30,90	-9,5%
Milcobel	België	34,18	30,63	-10,4%
Kerry Agribusiness	Ierland	33,61	30,45	-9,4%
Gemiddeld		**35,04**	**33,73**	**-3,7%**
Emmi	Zwitserland	48,56	46,64	-4,0%
Fonterra	Nieuw-Zeeland	30,21	29,87	-1,1%
USA class III	Verenigde Staten	32,70	33,36	2,0%

opmerking: standaardmelk 4,2% vet en 3,4% eiwit (exclusief btw en inclusief nabetalingen)

bron: LTO (www.milkprices.nl)

Uitbetaalde melkprijs

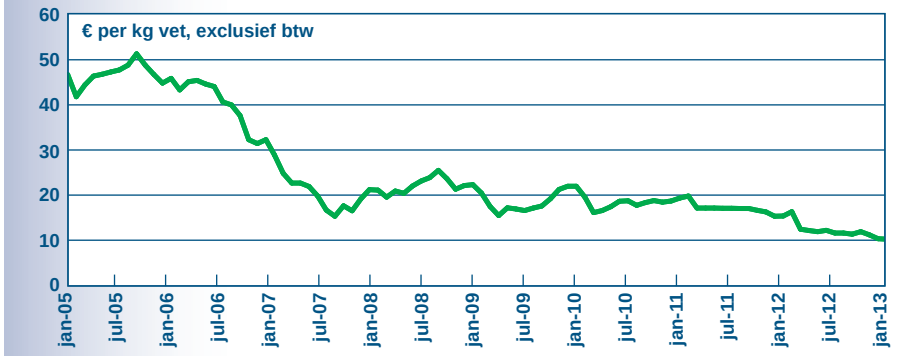

bron: PZ, Europese Commissie

Quotumprijzen

Het einde van de Europese melkquoteringsregeling na het seizoen 2014/15 heeft de afgelopen jaren met ups en downs zijn weerslag gehad op de prijs van het melkquotum in Nederland. In lijn met de dalende trend van de afgelopen jaren, lag de quotumprijs in 2012 ruim 29% onder het gemiddelde niveau van 2011. In december werd een nieuw minimum bereikt.

Prijs melkquotum Nederland

bron: LEI

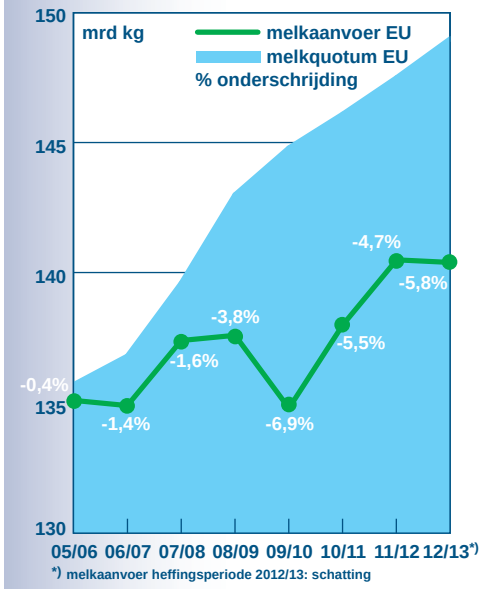
TABELLEN

Melkquotering

De Europese melkquoteringsregeling maximeert de melkproductie per lidstaat. Conform EU-besluitvorming over hervormingen in het Europese zuivelbeleid is het melkquotum in het quotumjaar 2012/13 opnieuw met 1% verruimd. Het totale Nederlandse melkquotum voor leveringen aan fabrieken bedroeg daarmee ruim 11,9 miljard kg. Dit quotum werd niet geheel benut. Een slechte ruwvoerpositie in combinatie met relatief koud weer in de winter en het vroege voorjaar waren van negatieve invloed op de melkproductie. De hieruit ontstane situatie van onderschrijding (-0,37%) betekende dat Nederlandse melkveehouders voor het eerst sinds het seizoen 2005/06 geen superheffing verschuldigd waren.

Op Europees niveau is per saldo al jaren sprake van een onderschrijding van het quotum, wat aangeeft dat de quotering voor veel lidstaten haar relevantie al heeft verloren.

Benutting melkquotum EU

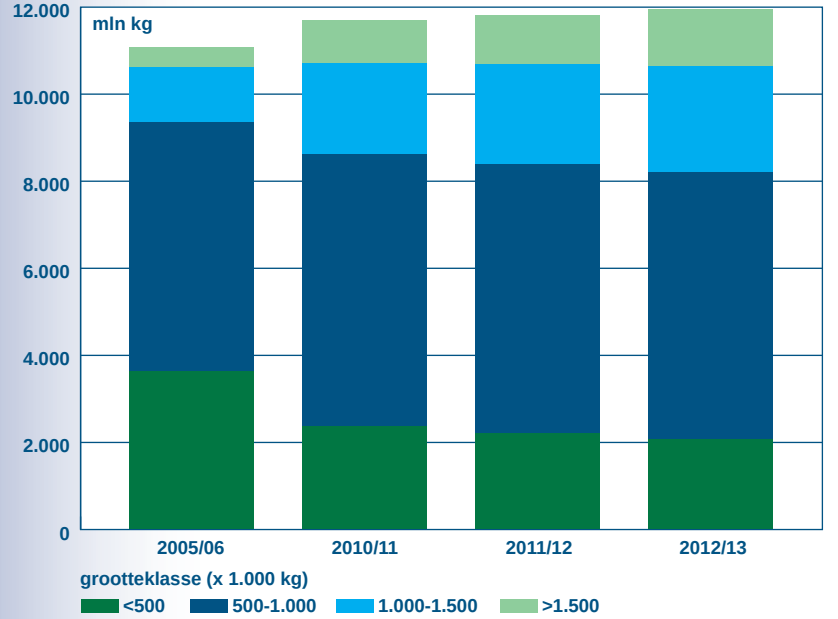

bron: PZ, Europese Commissie

Superheffing Nederland

	over-/onder-schrijding	superheffing
	mln kg	€ mln
2005/06	-5,5	0
2006/07	30,8	8,8
2007/08	142,3	39,6
2008/09	157,2	43,8
2009/10	46,8	13,1
2010/11	140,3	38,7
2011/12	59,1	16,4
2012/13	-43,7	0

Basisquotum Nederland

Indeling naar grootteklasse bedrijven

bron: PZ

Schaalgrootte

De trend van schaalvergroting in de Nederlandse melkveehouderij zette zich in het quotumseizoen 2012/13 voort. Bij een opnieuw vergroot nationaal quotum liep het aantal quotumhouders verder terug tot net boven de 18 duizend (-2,1%). Alleen relatief grotere bedrijven (vanaf 800 duizend kg) namen nog in aantal toe. Sinds het quotumjaar 2005/06 is de hoeveelheid basisquotum in de categorie bedrijven met een quotum van 1 miljoen kg of meer ruim verdubbeld. Zij vertegenwoordigt inmiddels bijna een derde van het nationale melkquotum en 15% van het totaal aantal melkveebedrijven.

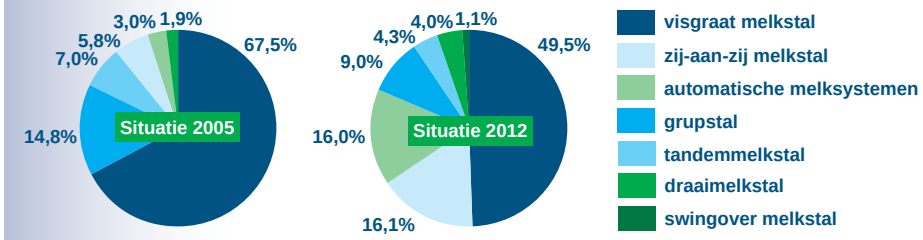
Melkveebestand

De langjarige trend van grotere doelmatigheid met minder koeien lijkt in 2012 onderbroken. De melkproductie nam nog slechts bescheiden toe (+0,3%), terwijl de melkveestapel groeide tot 1,48 miljoen dieren (+1,0%). Hierdoor daalde de gemiddelde melkgift per dier voor het eerst in jaren licht, tot 8.006 kg (-0,7%).

Een matige kwaliteit van het ruwvoer en kostprijsoverwegingen vormden in 2012 factoren die op korte termijn van negatieve invloed waren op de productieontwikkeling.

Melkstallen Nederland

Indeling naar soort melkstal

bron: Stichting Kwaliteitszorg Onderhoud Melkinstallaties

Swingover melkstal Dairymaster

Structuurcijfers Nederland

Indeling naar type melk

	Melkproductie	Melkveebedrijven[1)]	Melkveestapel	Gemiddelde melkgift
	mln kg		x 1.000	per dier, in kg
Koemelk	11.881	18.680	1.484	8.006
Geitenmelk	217	325	272	798
Schapenmelk	2	25	4	500
Buffelmelk	2	7	1	2.200
Totaal	12.102	19.037	1.761	

1) exclusief hobbyhouders

bron: PZ, CBS

Duurzaamheid

De grote betekenis van de zuivelsector voor het Nederlandse agrocomplex en de traditioneel sterke verbondenheid van de bevolking met zuivel hebben de melkveehouderij als grondgebonden activiteit in een dichtbevolkt land altijd veel draagvlak gegeven. De sector heeft de afgelopen jaren veel ingezet op het werken aan duurzame productieontwikkeling. Daarmee wil de melkveehouderij ook in de toekomst op een verantwoorde en door de consument gedragen wijze inspelen op groeikansen die de markt biedt.

www.duurzamezuivelketen.nl

Duurzaamheidsresultaten Nederlandse melkveehouderij

Klimaat en energie
20% reductie in de uitstoot van broeikasgassen t.o.v. 1990
8% van het energieverbruik uit duurzaam geproduceerde energie
Diervoeding
7% daling van de fosfaatexcretie in 2011 t.o.v. 2010 door aanpassing van rundveevoeders
Voor 13% van de gebruikte soja wordt geïnvesteerd in duurzaamheidscertificaten (doel 2015 is 100%)
Weidegang en natuurbeheer
81% van de melkbedrijven past weidegang toe
50% van de melkveehouders is op een of andere wijze betrokken bij natuurbeheer

bron: LEI

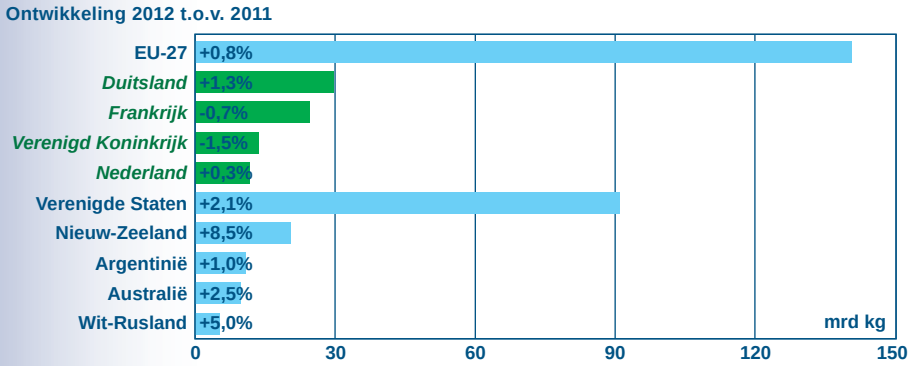
TABELLEN

Melkaanvoer

De Nederlandse melkaanvoer nam in 2012 met 0,3% bescheiden toe, tot 11,7 miljard kg. Daarmee bleef Nederland wat achter bij de gemiddelde groei in de EU. Deze bedroeg per saldo 0,8%, met een wisselend beeld bij grote lidstaten als Duitsland, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk. Buiten de EU nam de melkaanvoer relatief sterker toe, ondermeer door groei bij concurrenten op de wereldmarkt als Nieuw-Zeeland (+8,5%), de VS (+2,1%) en Australië (+2,5%).

Melkaanvoer internationaal

Melkaanvoer belangrijkste exporterende landen in de wereld

bron: PZ, Eurostat, nationale statistieken

Melkverwerking

In lijn met de toegenomen melkaanvoer nam de hoeveelheid in Nederland verwerkte melk in 2012 toe, tot ruim 11,8 miljard kg melk (+0,4%). Veel van de extra melk werd benut voor de productie van kaas en gecondenseerde melk, waarvoor internationale markten goede afzetmogelijkheden boden. Dit laatste gold in 2012 duidelijk minder voor niet-mager melkpoeder, een traditioneel exportproduct naar derde landen waarvan de productie afnam.

Kaas blijft met afstand het belangrijkste zuivelproduct van de Nederlandse zuivelsector. Met 764 duizend ton aan productie legde deze productcategorie beslag op ruim 56% van de hoeveelheid verwerkte melk.

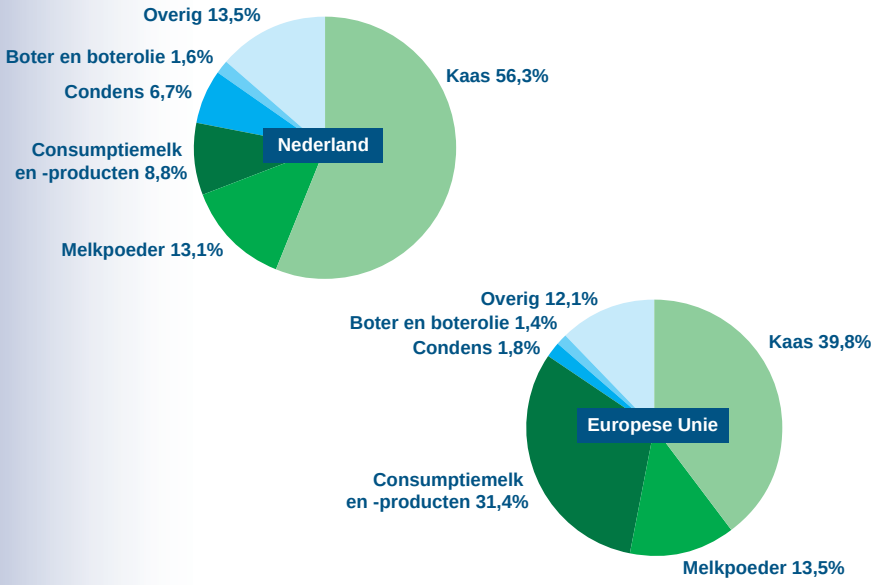
Zuivelproductie Nederland

	mln kg		
	2011	2012	2012/2011
Melk afgeleverd aan fabrieken	11.641	11.675	0,3%
Voor verwerking beschikbare melk	11.804	11.851	0,4%
Consumptiemelk en -producten[1) 2)]	1.045	1.042	-0,2%
Kaas (inclusief kwark)	749	764	2,0%
Boter en boterolie	187	195	4,5%
Niet-mager melkpoeder	131	121	-7,8%
Mager melkpoeder	62	66	6,6%
Gecondenseerde melk[3)]	354	371	4,8%

1) exclusief toevoegingen 2) inclusief room 3) inclusief koffiemelk

bron: PZ

Bestemming melk 2012

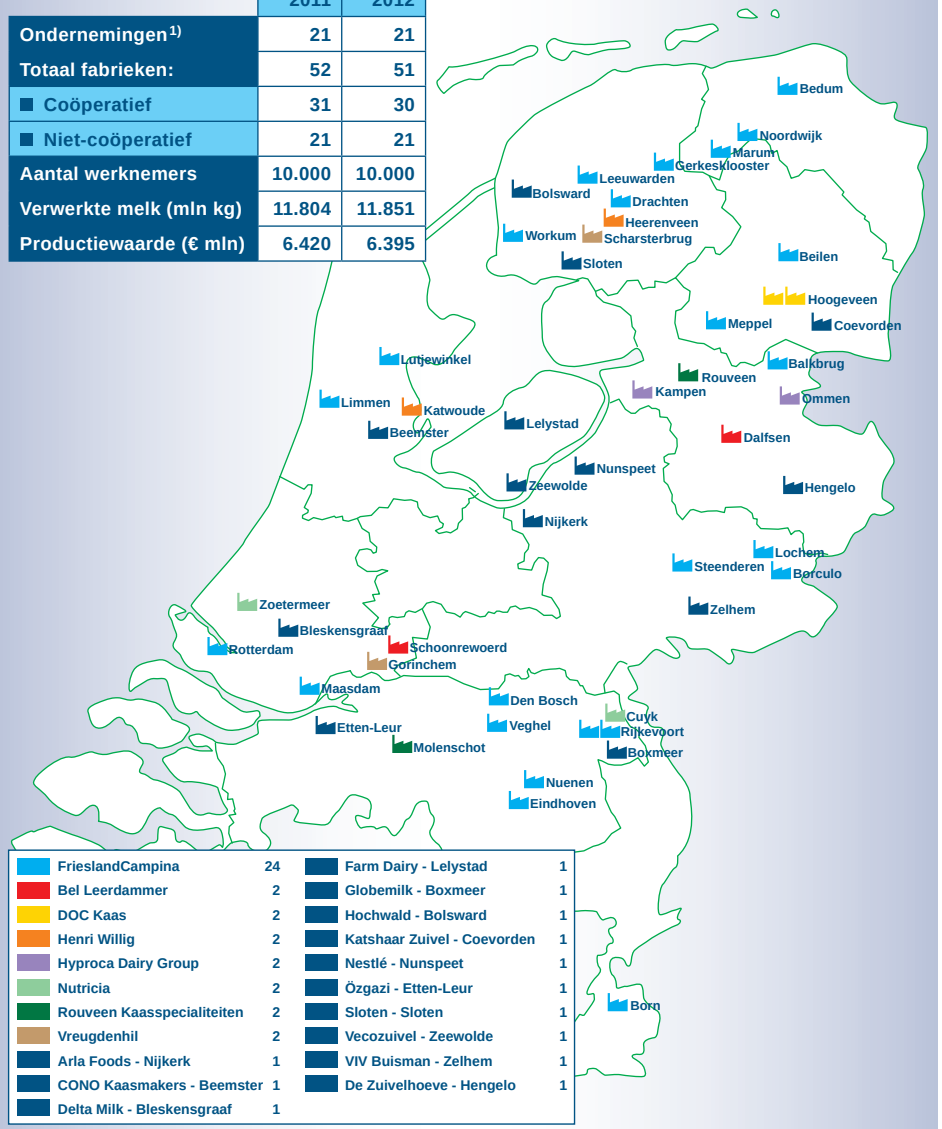

bron: PZ, Eurostat, ZMB

Industrie

Kengetallen

	2011	2012
Ondernemingen[1)]	21	21
Totaal fabrieken:	52	51
■ Coöperatief	31	30
■ Niet-coöperatief	21	21
Aantal werknemers	10.000	10.000
Verwerkte melk (mln kg)	11.804	11.851
Productiewaarde (€ mln)	6.420	6.395

1) ondernemingen die meer dan 10 miljoen kg (rauwe) melk en/of room verwerken, situatie per 31/12/2012

bron: PZ, CBS

Structuur

De Nederlandse zuivelindustrie bestond eind 2012 in de kern uit 21 ondernemingen met in totaal 51 productielocaties. Het grootste deel van de melk wordt verwerkt in coöperatieve bedrijven. De grootste coöperatie, FrieslandCampina, is het vijfde zuivelconcern ter wereld. De lagere prijzen voor standaard zuivelproducten leidden door de licht gestegen melkproductie en door een fors hogere waarde van wei en daarvan afgeleide producten nauwelijks tot een daling in de Nederlandse productiewaarde. Deze bedroeg uiteindelijk krap € 6,4 miljard (-0,4%), ofwel € 53,95 per 100 kg melk.

Top-10 grootste zuivelconcerns

	Concern	Land	Zuivelomzet € mrd
1	Nestlé	Zwitserland	18,6
2	Danone	Frankrijk	14,0
3	Lactalis	Frankrijk	13,4
4	Fonterra	Nieuw-Zeeland	11,3
5	FrieslandCampina	Nederland	9,7
6	Dairy Farmers of America	Verenigde Staten	9,3
7	Dean Foods	Verenigde Staten	8,4
8	Arla Foods	Denemarken/Zweden	7,4
9	Kraft Foods	Verenigde Staten	5,5
10	Meiji	Japan	5,3

opmerking: omzet 2011 + fusies en acquisities tussen 1 januari en 15 juni 2012

bron: Rabobank

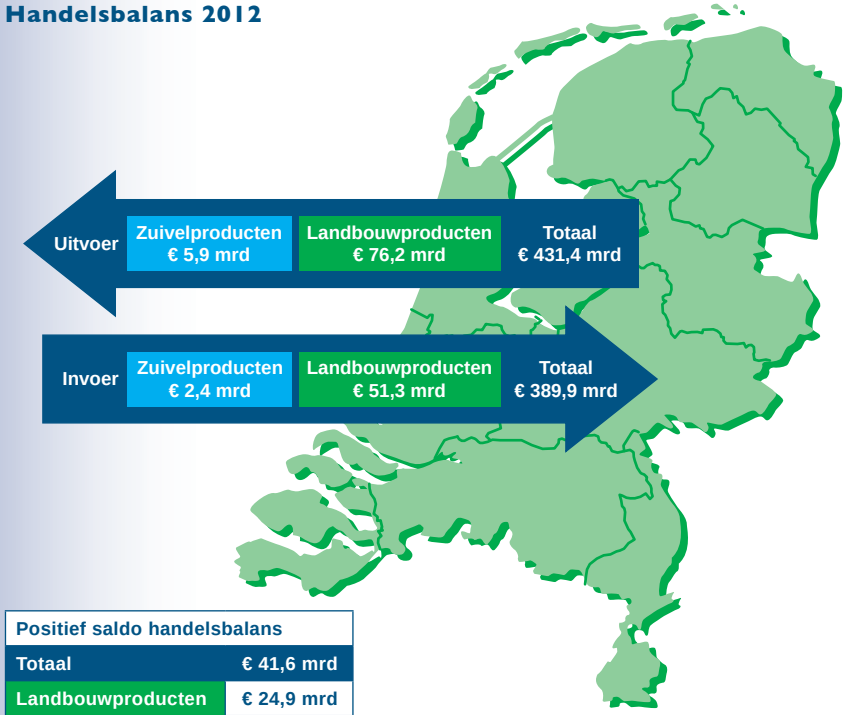

TABELLEN

Handelsbalans

De Nederlandse uitvoer toonde in 2012 substantiële volumegroei bij belangrijke productgroepen als kaas, boter, gecondenseerde melk en, in minder mate, niet-mager melkpoeder. Ondanks het wat lagere prijsniveau kon daardoor per saldo toch een groei in de uitvoerwaarde worden gerealiseerd. De uitvoerwaarde bedroeg ruim € 5,9 miljard (+4,5%).
Tegelijk daalde de invoerwaarde per saldo tot krap € 2,4 miljard (-3,7%). Minder invoer van melk, room en mager melkpoeder droeg hieraan in belangrijke mate bij. In combinatie met de gestegen uitvoerwaarde resulteerde dit in een relatief forse stijging in de bijdrage van zuivel aan de totale Nederlandse handelsbalans. Met bijna € 3,6 miljard droeg zuivel daaraan voor bijna 9% positief bij.

Handelsbalans 2012

Positief saldo handelsbalans	
Totaal	€ 41,6 mrd
Landbouwproducten	€ 24,9 mrd
Zuivelproducten	€ 3,6 mrd

bron: CBS, LEI, PZ

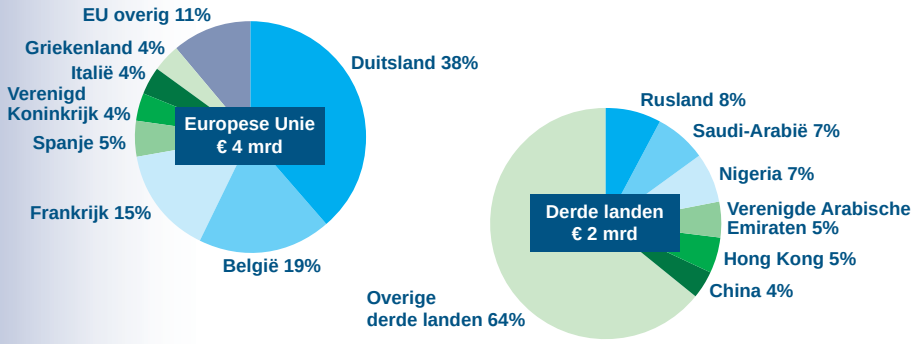

Uitvoer

De Europese Unie blijft de belangrijkste bestemmingsregio voor Nederlandse zuivelproducten, goed voor 65% van het totaal. Bijna de helft van de totale uitvoerwaarde wordt in Duitsland, België en Frankrijk gerealiseerd. Nederland is daarnaast van alle lidstaten het meest actief op de wereldmarkt, met een aandeel van circa 5%. Buiten de EU zijn Rusland, Saudi-Arabië en Nigeria de belangrijkse bestemmingen.

Kaas blijft met afstand het belangrijkste exportproduct. Het zwaartepunt in de toegenomen kaasuitvoer lag binnen de EU. Vooral Duitsland nam veel meer product af. Ook de handel naar derde landen groeide, vooral met Rusland. De groei bij boter betrof alleen intrahandel (Duitsland, Frankrijk), terwijl de uitvoer naar derde landen opnieuw afnam. Niet-mager melkpoeder gaat vooral naar bestemmingen buiten de EU (86%). Concurrentie op de wereldmarkt van landen als Nieuw-Zeeland en Argentinië beperkte voor dit product de ruimte voor groei. Opvallendste daler in de uitvoer was mager melkpoeder (-18%), waarvan na jaren van groei vooral de uitvoer naar derde landen flink terugviel.

Nederlandse uitvoerwaarde naar bestemming 2012

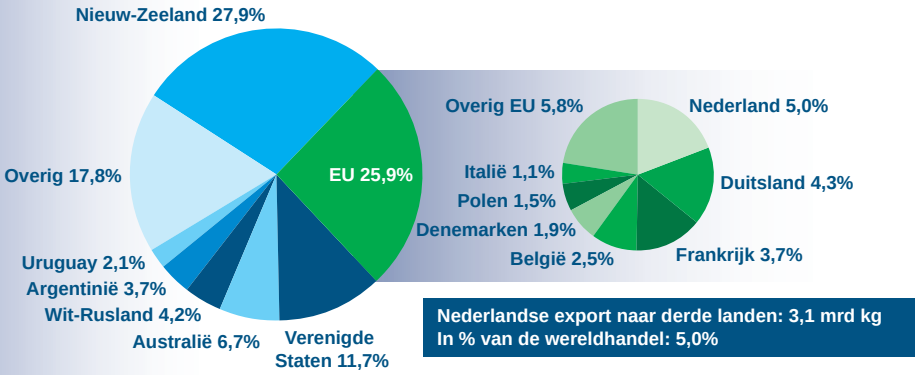

bron: PZ, Eurostat, CBS

Handel

Positie Nederlandse zuivelexport op de wereldmarkt 2012

Exportaandelen belangrijkste zuivelexporteurs (wereldhandelstotaal 2012: 62,0 mrd kg melkequivalent)

Nederlandse export naar derde landen: 3,1 mrd kg
In % van de wereldhandel: 5,0%

bron: PZ

Top-5 exporterende landen 2012

	mln kg	index 2011 = 100

Kaas

		index
EU-27	756	111,0
w.v. Nederland	*128*	*123,8*
Nieuw-Zeeland	319	120,5
VS	262	115,9
Australië	170	97,9
Wit-Rusland	143	117,3
Totaal	2.432	108,8

Boter en boterolie

		index
Nieuw-Zeeland	489	112,1
EU-27	114	90,7
w.v. Nederland	*24*	*90,3*
Wit-Rusland	85	137,8
VS	50	77,4
Australië	56	127,0
Totaal	862	107,6

Niet-mager melkpoeder

		index
Nieuw-Zeeland	1.235	114,3
EU-27	354	90,7
w.v. Nederland	*130*	*102,9*
Argentinië	201	99,3
Australië	113	94,8
Singapore	53	102,3
Totaal	2.345	107,6

Mager melkpoeder

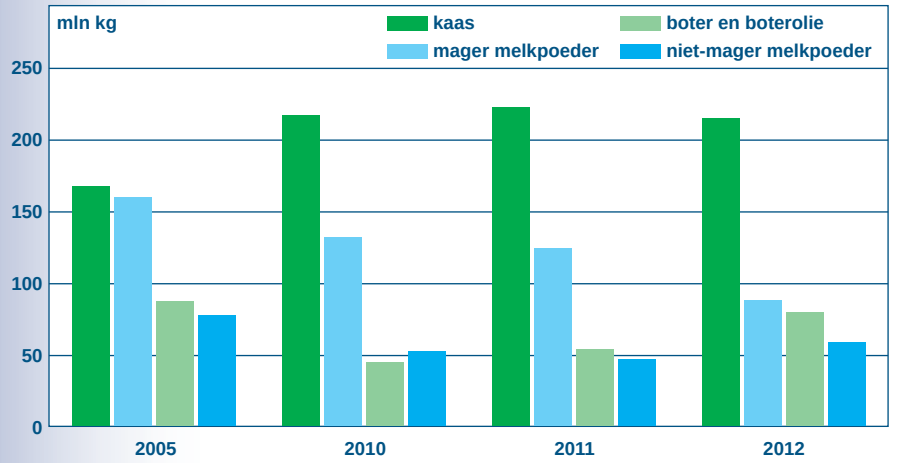
		index
EU-27	495	95,5
w.v. Nederland	*55*	*77,1*
VS	445	102,0
Nieuw-Zeeland	396	107,5
Australië	170	119,9
Wit-Rusland	76	137,6
Totaal	1.777	104,8

bron: PZ, Comtrade

Invoer

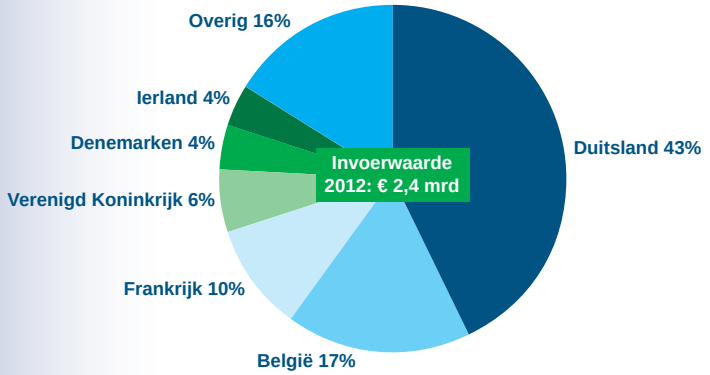
Nederland importeert jaarlijks een substantiële hoeveelheid aan zuivelproducten. Ruim driekwart van de import is afkomstig uit nabijgelegen EU-lidstaten. Daarbij is Duitsland met afstand de grootste leverancier, goed voor 43% van de invoerwaarde.

Nederlandse invoer zuivelproducten

bron: Eurostat, CBS

Belangrijkste herkomstlanden

bron: Eurostat, CBS

TABELLEN

Consumptie

De Nederlandse bevolking kent een lange traditie van zuivelconsumptie. Gepasteuriseerde, halfvolle melk, kaas, yoghurt en zuiveldesserts vormen voor veel Nederlanders onderdeel van het dagelijkse voedingspatroon. De Nederlandse kaasconsumptie per hoofd beweegt zich al jaren boven het (al relatief hoge) Europees gemiddelde.

Naast de specifieke tradities in het gebruik van melk en zuivelproducten hebben zich in de loop der jaren ook andere voedingspatronen ontwikkeld. Eén van die ontwikkelingen was de snelle groei in het buitenhuishoudelijk gebruik. In het zuivelsegment heeft dit geleid tot een hele nieuwe range aan producten, waarmee zuivelbedrijven via productinnovatie proberen in te spelen op behoeften bij de consument en tegelijkertijd meer waarde weten toe te voegen aan hun product.

Binnen het budget van consumptieve bestedingen aan voedings- en genotmiddelen is het aandeel zuivel al jaren min of meer stabiel, op krap 11%. In 2011 was daarmee zo'n € 4,4 miljard gemoeid, ofwel 1,6% van het totaal aan consumptieve bestedingen.

Consumptieve bestedingen Nederlandse huishoudens

	€ mrd		
	2005	2010	2011
Vlees- en vleeswaren	5,3	5,7	5,8
Aardappelen, groente en fruit	3,9	4,9	4,9
Zuivelproducten [1)]	3,6	4,3	4,4
Brood, beschuit en broodproducten	2,5	3,1	3,2
Vis	0,9	1,1	1,2
Overige voedingsmiddelen	5,0	5,9	6,1
Totaal voedingsmiddelen	21,1	24,9	25,5
Dranken	4,9	5,8	6,1
Zoetwaren	3,2	3,9	3,9
Consumptie-ijs	0,2	0,3	0,3
Overige genotsmiddelen	4,1	5,0	5,0
Totaal genotsmiddelen	12,5	15,0	15,2
Totaal voedings- en genotmiddelen	33,6	39,9	40,6
Totale consumptieve bestedingen	250,3	267,8	271,1
Aandeel zuivelproducten in:			
Totaal voedingsmiddelen	17,3%	17,2%	17,2%
Totaal voedings- en genotmiddelen	10,8%	10,7%	10,8%
Totale consumptieve bestedingen	1,5%	1,6%	1,6%

1) inclusief eieren en margarine

bron: CBS